

Archeologisch onderzoek Ontwikkeling Spoorslag te Rijssen

Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend veldonderzoek (IVO-O)

GRA-rapport 2023.22

Colofon		
Titel	Archeologisch onderzoek Ontwikkeling Spoorslag te Rijssen Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend veldonderzoek (IVO-O)	
Projectcode	P03374	
Versie	D	
Datum	04-12-2023	
Auteur		
Opdrachtgever	Buro Stedenbouw bv Kerkplein 5 8121 BM Olst	
Uitvoerder		
	Greenhouse Advies bv Huismanstraat 6 6851 GT Huissen	
Telefoon	026 2020606	
Email	archeologie@greenhouse-advies.nl	
Website	www.greenhouse-advies.nl	
Projectgegevens		
ISSN	2468-8258	
Zaak-ID	5441023100	
Bevoegd gezag	Gemeente Rijssen - Holten 0548 85 48 54 gemeente@rijssen-holten.nl	Archeologisch adviseur bevoegd gezag Het Oversticht te Zwolle contactpersoon: 038 421 32 57 info@hetoversticht.nl
Rapport beoordeeld door BG	Ja, door Het Oversticht	
Beheer en plaats documentatie (gedurende onderzoek)	Greenhouse Advies bv Huismanstraat 6 6851 GT Huissen	
Transito-depot	Zuiderinslag 18 3871 MR Hoevelaken	
Onderzoekslocatie		
Toponiem	Spoorslag	
Plaats	Rijssen	
Gemeente	Rijssen-Holten	
Kadastrale aanduiding	RSN01E2596, RSN01E2597, RSN01H5161, RSN01H5162	
Centrumcoördinaten	X = 230.620 m / Y = 480.152 m	
Oppervlakte	Ca. 1.815 m ²	
Controle		
Paraaf goedkeuring		
BRL-protocol		
☒	4003 Verkennend booronderzoek (IVO-O)	

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	4
1.3	Werkwijze en leeswijzer.....	5
2	Beschrijving plangebied.....	6
2.1	Huidige situatie plangebied en onderzoeksgebied	6
2.1.1	Kabels en Leidingen	7
2.2	Toekomstig gebruik	7
3	Bureauonderzoek	8
3.1	Landschap	8
3.1.1	Geologie.....	8
3.1.2	Geomorfologie	8
3.1.3	Bodem.....	10
3.2	Archeologie en historie	11
3.2.1	Bekende archeologische gegevens.....	11
3.2.2	Cultuurhistorische en historisch-geografische elementen.....	13
3.3	Archeologische verwachting	15
3.3.1	Vervolg.....	15
4	Inventariserend veldonderzoek.....	16
4.1	Werkwijze.....	16
4.2	Bodemopbouw	17
4.3	Archeologie	17
5	Evaluatie en advies.....	18
5.1	Samenvatting en conclusie.....	18
5.2	Advies	18
	Literatuur en bronnen	19

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht archeologische perioden

Bijlage 2: Locatie boringen

Bijlage 3: Boorstaten

Bijlage 4: Foto's boringen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Buro Stedenbouw bv is door Greenhouse Advies bv voorliggend archeologisch onderzoek opgesteld voor het plangebied Ontwikkeling Spoorslag te Rijssen. Het onderzoek heeft bestaan uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen.

Aanleiding voor het onderzoek is de beoogde functiewijziging in het bestemmingsplan en de daarop volgende realisatie van woningbouw binnen het plangebied. Bij de voorgenomen bodemingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord of vernietigd. Conform het archeologiebeleid van de gemeente Rijssen-Holten dient hieraan voorafgaand een archeologisch onderzoek plaats te vinden.

Het plangebied is weergegeven op Afbeelding 1.1. Onderhavig archeologisch onderzoek heeft betrekking op dit gebied (plangebied) en de directe omgeving (het ruimere onderzoeksgebied). Het veldonderzoek is uitgevoerd conform het opgestelde Plan van Aanpak (PvA) d.d. 05-06-2023.¹

Afbeelding 1.1: Luchtfoto van het plangebied te Rijssen.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over de bekende of verwachte archeologische resten, binnen een omschreven gebied, om daarmee tot een zogenoemde gespecificeerde archeologische verwachting te komen. Deze verwachting is vervolgens in het veld getoetst aan de hand van een verkennend booronderzoek. Het resultaat is een standaardrapport op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van eventuele vervolgstappen.

Om deze doelstelling te realiseren, wordt antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen:

Bureauonderzoek

- 1 Welke natuurlijke en welke culturele formatieprocessen hebben een rol gespeeld in het plangebied?
- 2 Wat is het historisch landgebruik van het plangebied geweest?

¹ Geertsema 2023

- 3 *Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn binnen het plangebied bekend?*
- 4 *Wat is de archeologische verwachting voor het plangebied*

Booronderzoek

- 5 *Wat is de (natuurlijke) bodemopbouw van het plangebied?*
- 6 *In hoeverre is er sprake van antropogene lagen in het plangebied?*
- 7 *Is binnen het plangebied sprake van verstoringen? Zo ja, wat is de aard en omvang hiervan?*
- 8 *Wat is de aard en omvang van archeologische resten die tijdens het veldonderzoek zijn aangetroffen?*

Deze vragen komen lopende de tekst en het onderzoek aan bod.

1.3 Werkwijze en leeswijzer

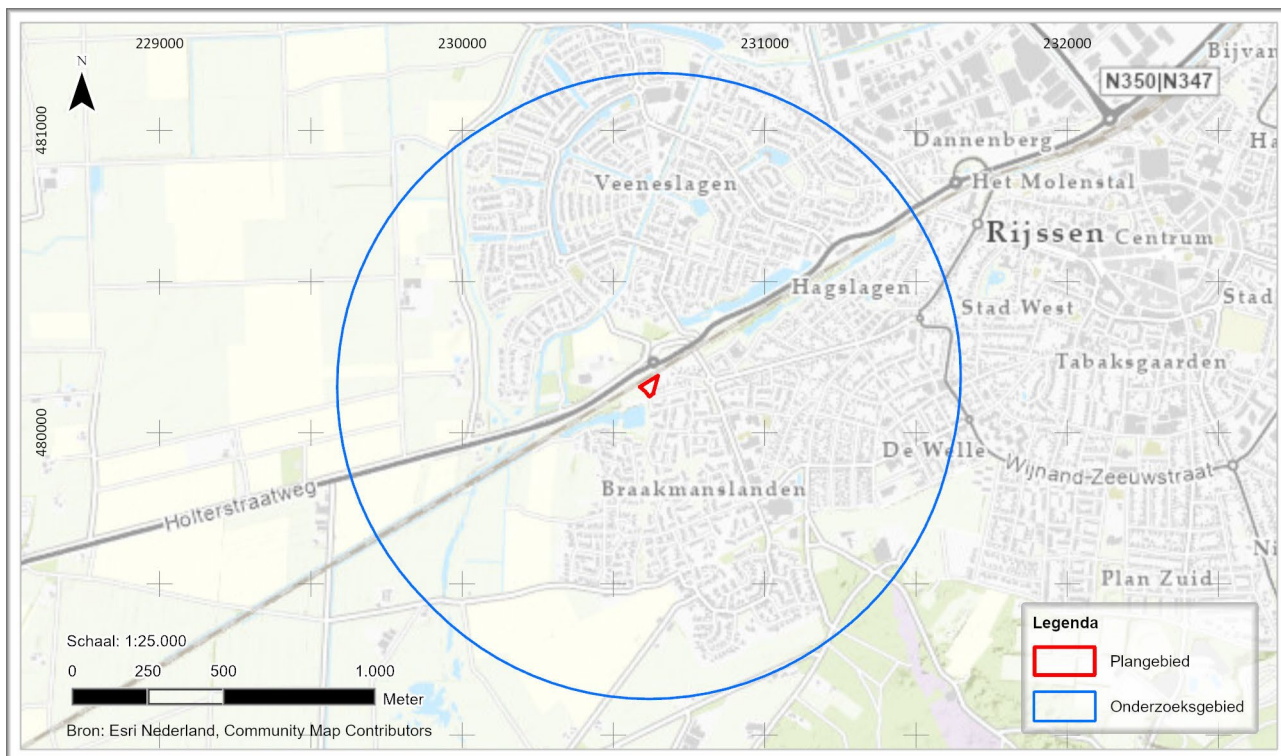
Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1, conform het Plan van Aanpak (PvA)¹. Er is informatie verzameld over het onderzoeksgebied en het specifieke plangebied met betrekking tot geologie, bodem, bodemverstoringen, archeologie, cultuur- en bouwhistorie. Op basis hiervan is een archeologisch verwachting opgesteld die vervolgens in het veld getoetst is.

Alle kaarten in de rapportage zijn noordgericht tenzij anders aangegeven. Voor de in dit rapport gebruikte archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 1.

2 Beschrijving plangebied

2.1 Huidige situatie plangebied en onderzoeksgebied

Het plangebied ligt in het zuidwesten van de bebouwde kom van Rijssen, aan de noordrand van de wijk Braakmanslanden, tegen het spoor aan. Binnen het plangebied aan de Spoorslag liggen volkstuinten en een grasveldje (afbeelding 2.2). Direct ten westen van het plangebied ligt een speeltuin. Het onderzoeksgebied betreft het plangebied met een zone van 1.000 meter hieromheen (zie afbeelding 2.1).

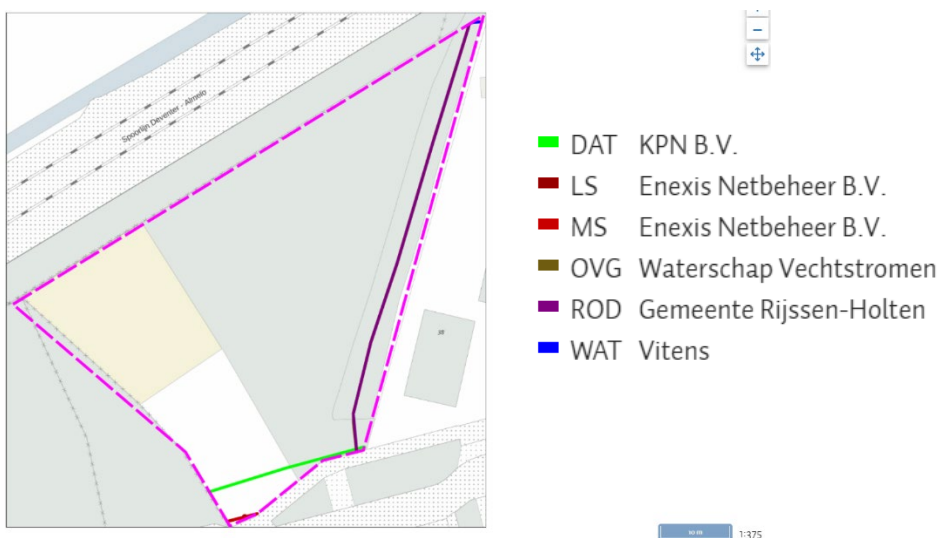
Afbeelding 2.1: Topografische kaart van het plan- en onderzoeksgebied te Rijssen.

Afbeelding 2.2: Zicht op het plangebied te Rijssen gezien richting het noorden (bron: Google Streetview).

2.1.1 Kabels en Leidingen

Binnen en nabij het plangebied bevinden zich conform de KLIC-melding d.d. 21-06-2023 kabels en leidingen van de volgende netbeheerders (zie Afbeelding 2.3). Kabels en leidingen bevinden zich in de regel op een diepte van 0,6-1,4 m –mv. Riolering ligt doorgaans dieper dan dat, tot ca. 3 m –mv. De exacte diepte van de kabels en leidingen in het plangebied is niet bekend maar verwacht mag worden dat dit binnen genoemde diepten zal zijn. Alle kabels en leidingen zijn gelegen in het uiterste zuiden van het plangebied. Direct ten oosten van het plangebied ligt een riool (waterafvoer) in een voormalige sloot / laagte.

Afbeelding 2.3: Kabels en leidingen in en nabij het plangebied (bron: mijn.kadaster.nl).

2.2 Toekomstig gebruik

Het voornemen is om op de locatie Spoorslag te komen tot een woningbouwlocatie waarbij gedacht wordt aan één kangoeroewoning, twee seniorenwoningen en één starterswoning. Een eerste aanzet voor de toekomstige inrichting is opgenomen in onderstaande afbeelding (afbeelding 2.4). De exacte dimensies of toekomstige bodemingrepen zijn ten tijde van het uitvoeren van het bureauonderzoek dus nog niet vastgesteld. Er wordt daarentegen binnen dit archeologisch onderzoek wel vanuit gegaan dat de mogelijk archeologisch relevante grondlagen (binnen dit Overijsselse zandgebied) zullen worden bereikt en verstoord bij de aanleg van de funderingen en de infrastructuur zoals het riool.

Afbeelding 2.4: Ontwerp mogelijke inrichting

3 Bureauonderzoek

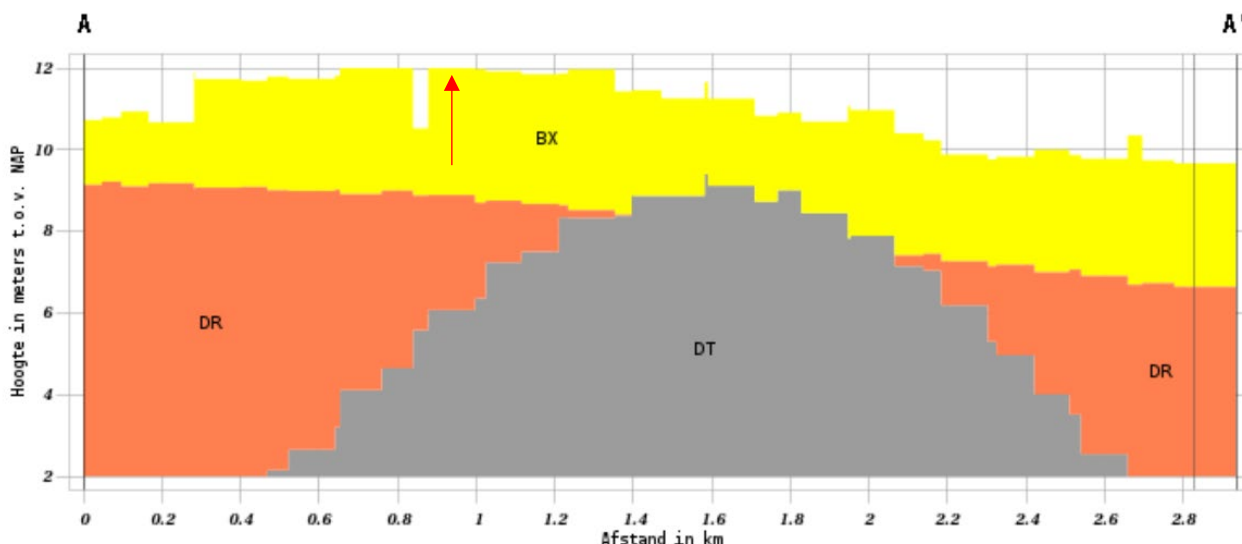
3.1 Landschap

Het landschap heeft in het verleden een sterke rol gespeeld in het nederzettingenpatroon en de mogelijkheden tot bepaalde activiteiten van de mens. Bij onderzoek naar de mogelijkheid van archeologische sporen in een bepaald gebied is het van belang om te achterhalen hoe het landschap er voorheen kan hebben uit gezien.

3.1.1 Geologie

Rijssen is gelegen in het Overijssels-Gelders zandgebied. De diepere ondergrond bestaat uit afzettingen die gevormd zijn tijdens de laatste ijstijden. Tijdens de voorlaatste IJstijd (Saalien) lag hier landijs dat de bevroren ondergrond van oude rivierafzettingen verdrukte, opstuwde of daarin juist diepe dalen uitsleet. Rijssen is gelegen op een stuwwal uit deze periode. Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Drenthe en kunnen bestaan uit keileem of grof grindrijk zand. In de laatste ijstijd (Weichselien) werden vervolgens dikke pakketten dekzand (Formatie van Boxtel) afgezet bovenop of tegen de oude stuwwallen. Het plangebied is gelegen ter hoogte van een overgang tussen een stuwwal en een dal of vlakte. Volgens gegevens in het DINOloket zou de dekzandlaag tot een diepte van zo'n 3,5 m moeten reiken (zie afbeelding 3.1).

In de huidige relatief warme periode van het Holoceen kon zich in het pleistocene dekzand een bodem vormen. Wanneer dit onder relatief droge omstandigheden en in de aanwezigheid van een vegetatiedek is gebeurd, kan een podzolgrond verwacht worden. Wanneer een aanwezige keileemlaag voor stagnatie van het afvloeien van water zorgde, kon zich veen ontwikkelen.

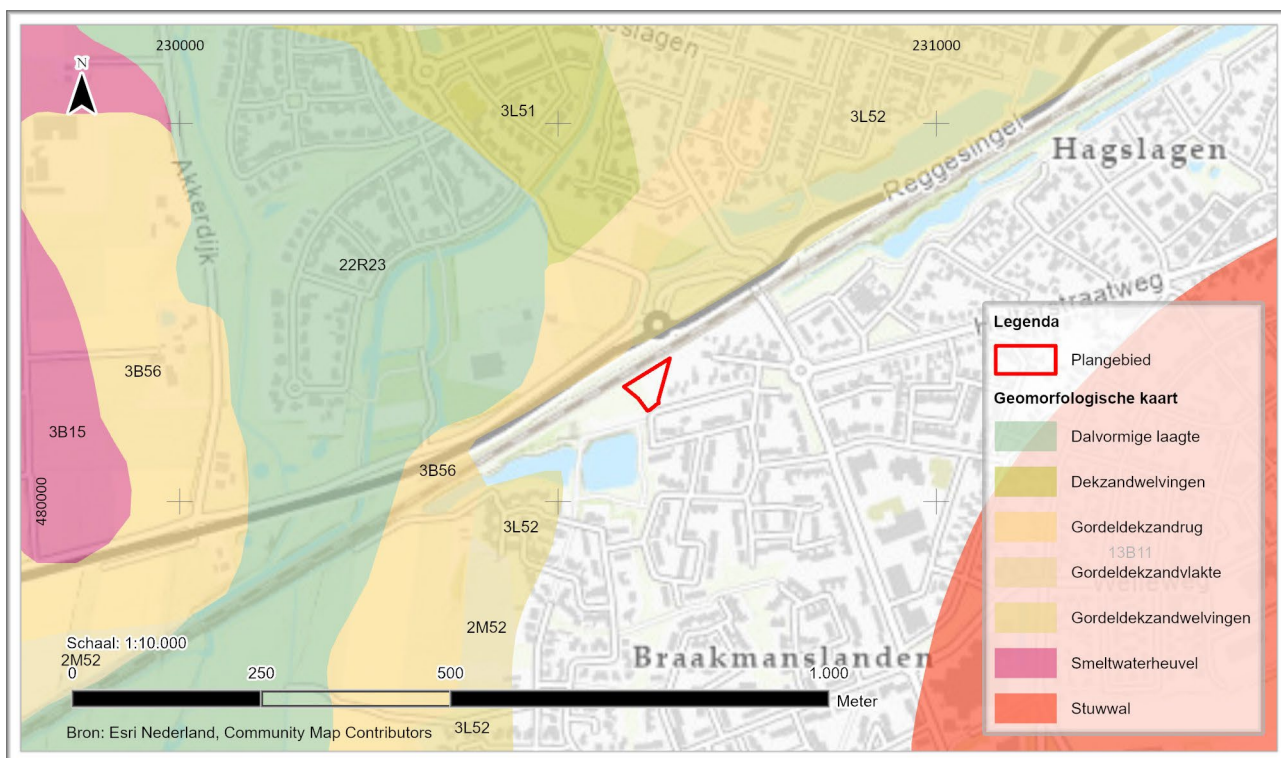
Afbeelding 3.1: Doorsnede ondergrond. De rode pijl geeft globaal de ligging van het plangebied aan (bron: DINOloket). BX = Formatie van Boxtel, DT / DR = Formatie van Drenthe (gestuwd / keileem).

3.1.2 Geomorfologie

De Geomorfologische kaart² geeft de mate van reliëf en de vormen aan die in het landschap te onderscheiden zijn (afbeelding 3.2). Het plangebied is niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom maar ligt op basis van extrapolatie vermoedelijk in een zone met gordeldekzandwelingen. Deze gordeldekzanden zijn ontstaan tijdens het Weichselien (11.500 – 117.000 jaar geleden) door de wind (eolisch) in de periode dat het landschap binnen een poolklimaat lag en schaars of niet begroeid was.

Deze dekzanden zijn relatief onvruchtbaar en werden daartoe bemest om geschikt te zijn voor de structurele akkerbouw. Wanneer dit eeuwenlang plaatsvond waarbij de akkers steeds werden opgehoogd met nieuwe organisch verrijkte grond uit de potstal, konden de zogenoemde esdekken ontstaan. Deze kunnen gezorgd hebben voor een conservering van een eventueel ouder sporenniveau daar onder. Enkele honderden meters ten zuidoosten van het plangebied zijn deze esdekken aanwezig. Dit zou ook binnen het plangebied het geval kunnen zijn.

² Alterra 2017

Afbelding 3.2: Uitsnede Geomorfologische kaart (bron: Alterra 2019).

Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een landsdekkend digitaal bestand in de vorm van een driedimensionaal grid met een hoge nauwkeurigheid, waarmee de maaiveldhoogte in kaart is gebracht.³ Het maaiveld binnen het plangebied ligt rond de +11,80 m NAP. Op basis van het AHN4 (zie afbeelding 3.3) is te zien dat het plangebied in overgang van een relatief laag gelegen beekdal (blauw) met een hogere stuwwal (oranje) ligt. Door deze lage ligging kan er (uiteindelijk) veen zijn gevormd, hetgeen het gebied niet direct gunstig voor bewoning maakt. Daarentegen zijn overgangszones, indien droog, wel geschikte woongronden.

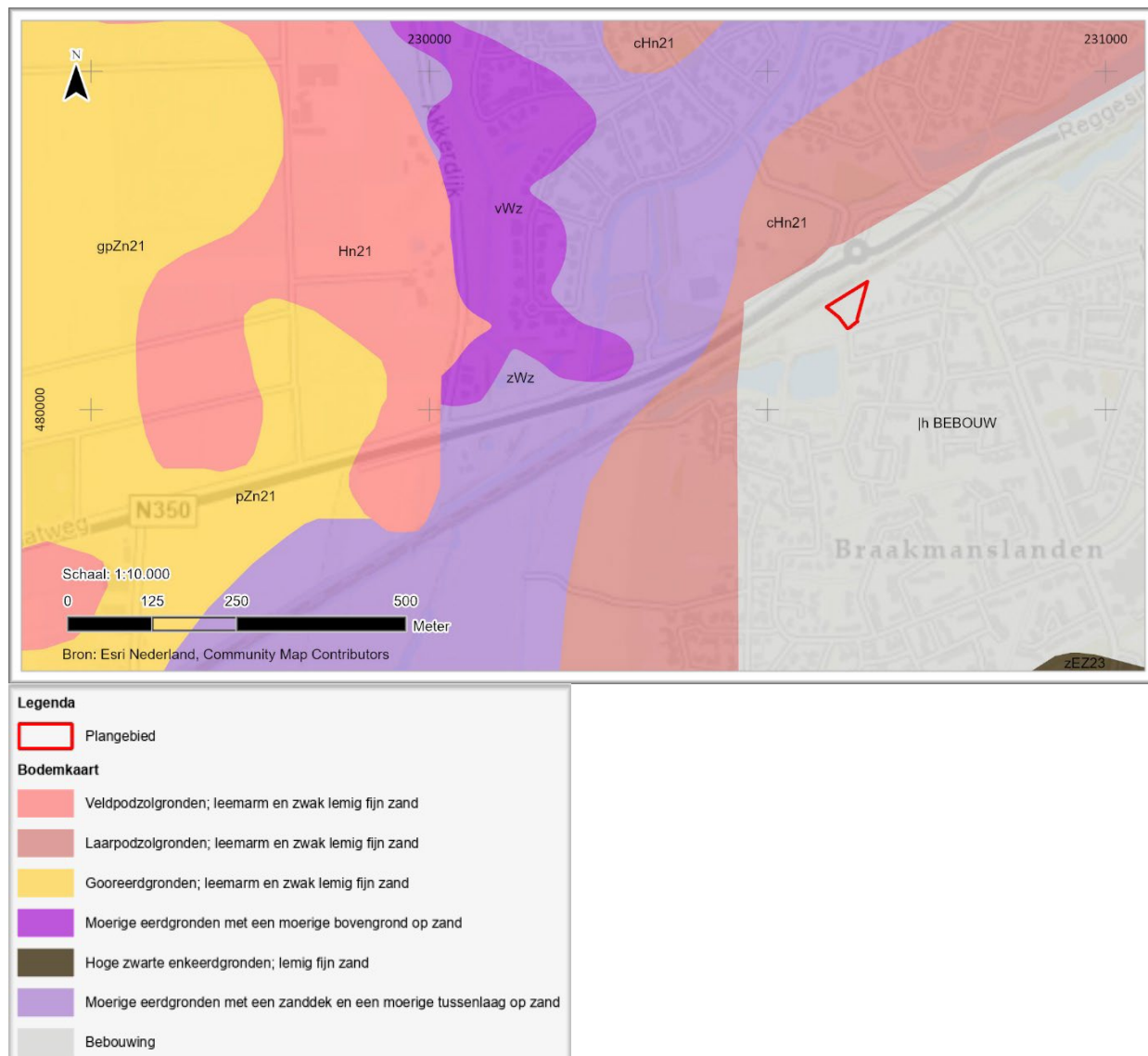

Afbelding 3.3: Uitsnede AHN3 van het plangebied en de omgeving (bron: AHN-viewer).

³ Geraadpleegd via <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>.

3.1.3 Bodem

De bodem binnen het plangebied is vanwege de ligging binnen de bebouwde kom niet gekarteerd maar wordt op basis van extrapolatie van de Bodemkaart⁴ vermoedelijk getypeerd als zijnde een Laarpodzolgrond (afbeelding 3.4). Laarpodzolgronden zijn (in het verleden) vaak natte gronden met een dikke opgebrachte donkere bovengrond door plaggenbemesting. Op bodemkundige kaarten als ook op historische kaarten tot en met circa 1811-1832 is te zien dat in het gebied van Rijssen sinds de late steentijd veen voorkomt en dus natte gronden had. Het plangebied lag echter mogelijk net buiten. Volgens historische bronnen is het gebied waar het plangebied zich in bevindt gebruikt als hooiland.

Afbeelding 3.4: Uitsnede Bodemkaart (bron: Alterra 2014).

Grondwatertrap

Grondwatertrappen zijn een indicatie voor de diepte van de grondwaterstand en de seizoensfluctuatie daarvan. De grondwatertrappenindeling is gebaseerd op de gemiddeld hoogste (GHG) en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG). De diepte en fluctuatie van de grondwaterstand kan van invloed zijn geweest op de conserveringscondities van eventuele archeologische resten.

Het plangebied bevindt zich in een zone met een onbekende watertrap vanwege de ligging binnen de ongekarteerde bebouwde kom.⁵ Op basis van bekende grondwatergegevens in de directe omgeving is de kans groot dat het grondwater hier relatief hoog staat. De conserveringscondities voor zowel organische als anorganische resten zijn vermoedelijk goed in deze relatief vochtige gronden.

⁴ Alterra 2014

⁵ Geraadpleegd via <https://www.broloket.nl/ondergrondmodellen>

3.2 Archeologie en historie

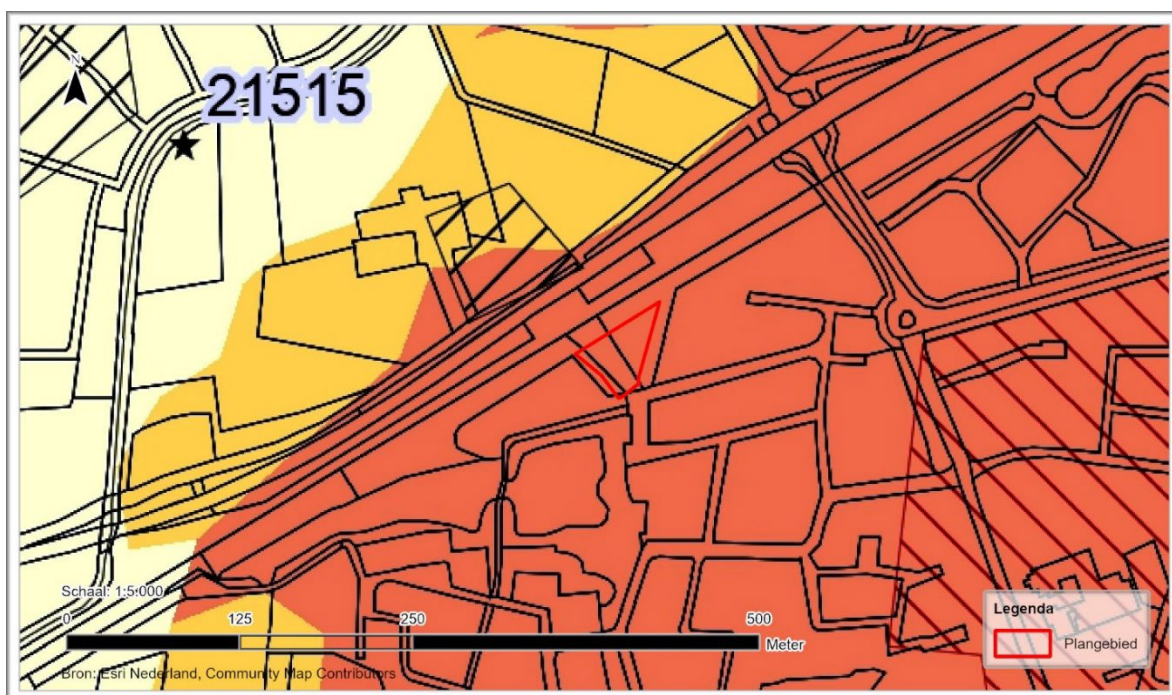
3.2.1 Bekende archeologische gegevens

Op basis van onder andere de ontstaansgeschiedenis van het landschap, de huidige bodemopbouw en bekende archeologische waarden kan voor gebieden een lage, middelhoge, hoge of zeer hoge archeologische verwachting of waarde worden bepaald.

Archeologiebeleid gemeente Rijssen-Holten

Het plangebied ligt volgens de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart in een zone met een hoge verwachting (zie afbeelding 3.5). In deze zone is archeologisch vooronderzoek verplicht bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte groter dan 2.500 m².

Hoewel dit een archeologisch onderzoek is ter functiewijziging binnen het (nieuwe) bestemmingsplan en het huidige bestemmingsplan dus niet meer van toepassing is. Kent het plangebied in het bestemmingsplan Wonen Rijssen (vastgesteld d.d. 29-03-2012) een dubbelbestemming archeologie.⁶ Hiervoor geldt een maximale verstoringsdiepte van 50cm en een maximaal verstoringsoppervlakte van 100 m²

Archeologische verwachting

hoge verwachting

hoge verwachting bij cultuurhistorisch element of in dorpskern

middelhoge verwachting

lage verwachting

vermoedelijk een esdek aanwezig

Beleidsadvies

Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

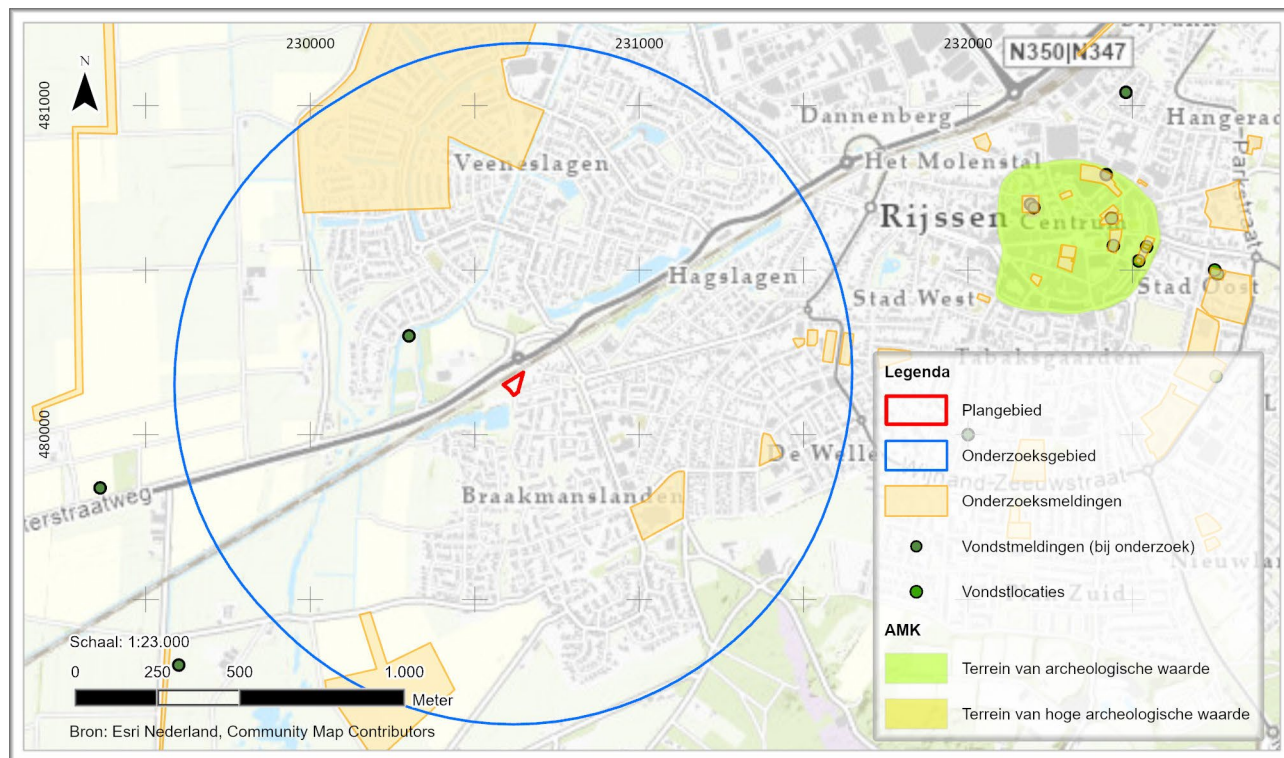
geen archeologisch onderzoek noodzakelijk mits:
- planlocatie geheel in een lage verwachtingszone ligt
- grenzend aan de planlocatie geen waardevol archeologisch terrein aanwezig is

Afbeelding 3.5: Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Rijssen-Holten (bron: gemeente Rijssen-Holten).

⁶ Geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl

Archeologische terreinen en vondstlocaties volgens Archis3

Binnen het plan- en onderzoeksgebied zijn volgens het Archeologisch Informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Archis3) geen bekende terreinen van archeologische monumentale waarde aanwezig (zie afbeelding 3.6).

Afbeelding 3.6: Monumenten, vondstlocaties en onderzoeksmeldingen (vervaardigd door Greenhouse Advies bv op basis van gegevens uit Archis3).

Er liggen geen vondstmeldingen (in Archis3) of eerder gemelde archeologische vindplaatsen binnen het plangebied zelf. In de directe omgeving van het plangebied, is sprake van één vondstmelding. Dit betreft een vondst van een diabaasbijl (losse vondst) uit het Laat Neolithicum A (meldingsnummer 2814591100). Dit wijst niet direct op bewoning van het gebied, aangezien het geen nederzettingsresten zijn, als wel op de vermoedelijke menselijke aanwezigheid in deze periode.

Onderzoeksmeldingen

De volgende onderzoeksmeldingen bevinden zich in het plan - en onderzoeksgebied:

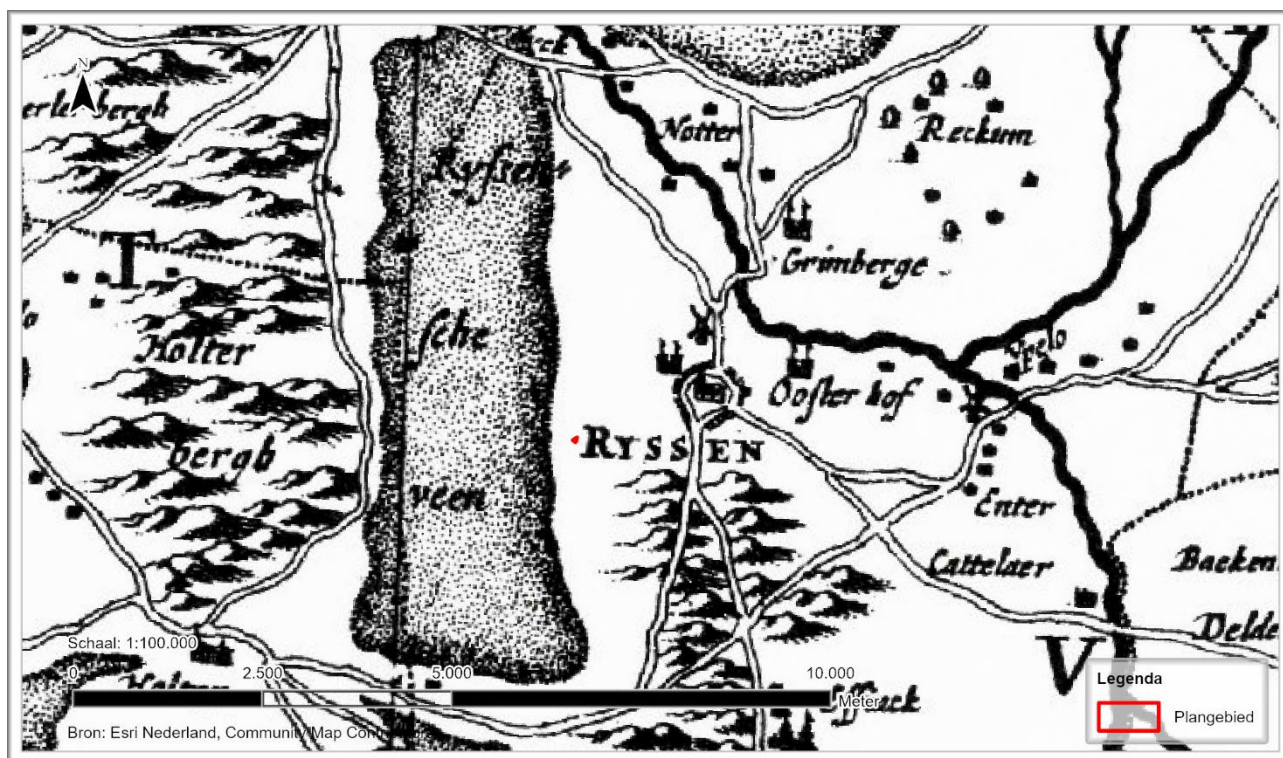
zaak-ID	Jaar	Afstand	Soort onderzoek	Resultaat en advies
2071950100	2003	500m N	Archeologisch Booronderzoek	Enkele scherven gevonden, maar niet determineerbaar. Terrein vrijgegeven.
2146065100	2007	450m ZO	Archeologisch Booronderzoek	Esdek aangetroffen, maar geen oude akkerlaag. Geen archeologische indicatoren gevonden, verwachting naar beneden bijgesteld. Geen vervolgonderzoek aanbevolen.
4002309100	2016	800m ZO	Archeologisch Booronderzoek	De bodemopbouw bestaat uit gestuwde matig grof tot grofzandige afzettingen met kiezels waarop een hoge bruine enkeerd is gevormd. De dikte van de afdekkende laag varieert van 70 cm bij boring 7 tot 110 cm bij boring 2. De afdekkende laag bestaat uit een licht humeus plaggendeek, waarop in de vroegmoderne tijd een akkerlaag is gevormd. De top van het profiel bestaat uit een laag teeltaarde of een laag ophoogzand (bij bestrating). Geen vervolgonderzoek aanbevolen.
4957658100	2021	700m ZW	Archeologisch Bureauonderzoek	Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is de kans op de aanwezigheid van archeologische resten middelhoog voor de periode Laat-Paleolithicum – Midden Neolithicum. Daarnaast kunnen off-site resten voorkomen. De kans dat deze resten met de geplande ingrepen

zaak-ID	Jaar	Afstand	Soort onderzoek	Resultaat en advies
				verstoord gaan worden is echter gering. Geen vervolgonderzoek geadviseerd.
5280766100	2022	800m O	Archeologisch Booronderzoek	B-horizont was in een aantal boringen nog intact. Kleine fragmenten prehistorisch aardewerk gevonden. Vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek is geadviseerd, maar dit is door het bevoegd gezag verworpen.
5333197100	2023	830m NO	Archeologisch Booronderzoek	Eerste bevindingen: Deelgebied west: opgehoogde beekbedgronden --> lage verwachting Deelgebied oost: verstoord of opgehoogde podzol/gooreerdgrond. In de karterende fase geen indicatoren --> lage verwachting.

Op basis van de eerder uitgevoerde onderzoeken en besluiten, betreft dit niet een erg archeologisch rijk onderzoeksgebied. De aanwezigheid van deels intacte oude gronden, esdekken, prehistorisch aardewerk lijkt niet altijd tot een vervolgonderzoek te hebben geleid.

3.2.2 Cultuurhistorische en historisch-geografische elementen

De oudste kaarten waar het plangebied globaal op gelokaliseerd kan worden is de De Wit Kaart uit 1672⁷ en de Hottinger kaart uit 1780. Op beide kaarten is te zien is dat het plangebied was gelegen aan het Rijssens Veen (afbeelding 3.7 en 3.8). Op het kadastraal minuutplan van 1811-1832 is te zien dat het gebied werd gebruikt als hooiland (zie afbeelding 3.9). Op geen enkele kaart is bebouwing waar te nemen. De grootste ingreep die heeft plaatsgevonden in de nabijheid van het plangebied is de aanleg van het spoor van Deventer naar Almelo aan de noordzijde. De meeste overige historische kaarten zijn niet accuraat genoeg om in dit onderzoek mee te nemen of weer te geven. Enkel de historische kaart van 1960 is precies genoeg om de ligging van het plangebied op te zien (zie afbeelding 3.10). Hierop is ook te zien dat de doorgaande weg van Holten naar Rijssen nog ten zuiden van het plangebied liep. Deze is inmiddels ter plaatse opgeheven en verlegd naar de huidige N350 via de Reggesingel.

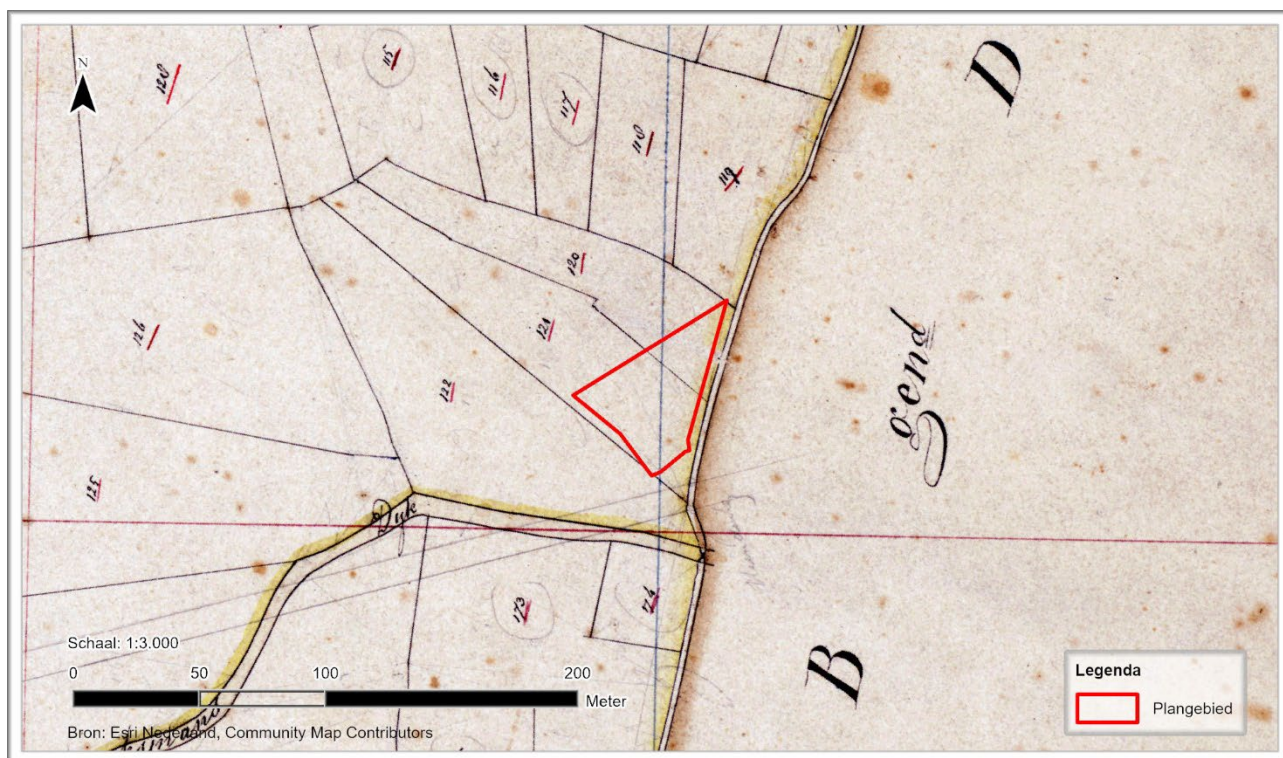

Afbeelding 3.7: Uitsnede van de De Wit kaart uit 1672.

⁷ Geraadpleegd via geoportaaloverijssel.nl

Afbeelding 3.8: Uitsnede Hottinger kaart (1780).

Afbeelding 3.9: Uitsnede kadastraal minuutplan 1811-1832 (bron: Beeldbank RCE).

Afbeelding 3.10: Uitsnede historische kaart 1960.

3.3 Archeologische verwachting

Het bureauonderzoek heeft geresulteerd in de volgende gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Op basis van het gemeentelijk archeologiebeleid, de bodemkundige gegevens, vondstmeldingen en onderzoeken in vergelijkbare condities in de omgeving kan worden gesteld dat voor het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting geldt voor alle archeologische perioden.

Er kunnen archeologische waarden verwacht worden in de vorm van restanten van verspreide (periodieke) bewoning en vormen van landgebruik, van greppel tot graf. Archeologische resten kunnen bestaan uit nederzettingsresten zoals paalsporen of haardplaatsen als ook (een spreiding van) resten uit de materiele cultuur en voor de betreffende periode kenmerkend vondstmateriaal, zoals aardewerk.

Eventuele archeologische resten kunnen direct vanaf maaiveld verwacht worden. Een archeologisch sporenniveau kan direct onder de geroerde toplaag (akkerlaag/esdek) worden verwacht. De mate van latere bodemroeringen kunnen afbreuk doen aan deze verhoogde verwachting.

Gezien de verwachte geohydrologische condities binnen het plangebied is de verwachting dat de conservering van zowel organische als anorganische archeologische resten redelijk kan zijn in deze zandgronden.

3.3.1 Vervolg

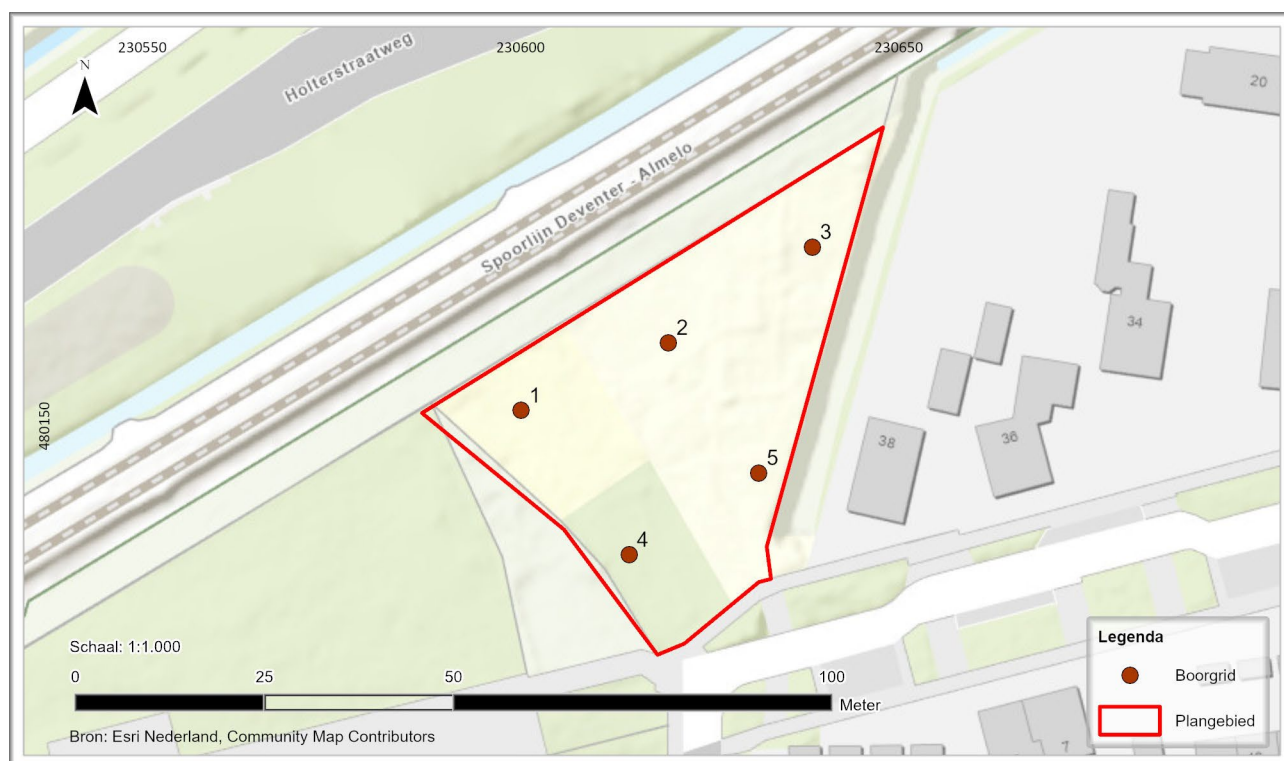
Om de hiervoor beschreven archeologische verwachting te toetsen en ter aanvulling van het bureauonderzoek en de archeologische verwachting, is aansluitend een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Doel is het bepalen van de daadwerkelijke bodemopbouw en mate van intactheid of verstoring om daarmee de archeologische verwachting nader te kunnen bepalen.

4 Inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek heeft bestaan uit een verkennend booronderzoek (IVO-B). De toegepaste onderzoeksmethode voor het veldwerk is gebaseerd op de resultaten van het bureauonderzoek, KNA protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems)⁸ met in achtneming van de KNA-Leidraad IVO Karterend Booronderzoek versie 2.0⁹. Greenhouse Advies beschikt over een certificaat voor het uitvoeren van deze werkzaamheden. Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak opgesteld waarin onderzoeksopzet en veiligheidsaspecten aan de orde komen.¹

4.1 Werkwijze

Voor aanvang van de veldwerkzaamheden is een boorplan opgesteld. De boringen zijn daarbij regelmatig verdeeld over het terrein. In totaal zijn er vijf boringen gezet. Binnen dit plangebied van circa 1.800 m² komt dat neer op bijna 28 boringen per hectare. Daarmee heeft het booronderzoek een welhaast karterend karakter.

Afbeelding 4.1: Boorpuntenkaart

Het booronderzoek is uitgevoerd op 7-7-2023 door een senior KNA prospector¹⁰. Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot 120 cm -mv en minimaal 30 cm in de C-horizont. Van alle boorlocaties is de hoogte van het maaiveld bepaald aan de hand van het AHN4.¹¹

De opgeboorde grond is beoordeeld op bodemopbouw en mate van eventuele bodemverstoring om daarmee de archeologische potentie van de ondergrond van het plangebied in kaart te brengen. Verder is het opgeboorde materiaal onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren en is gekeken naar bodemverkleuringen die zouden kunnen wijzen op mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen. De boringen zijn lithologisch beschreven conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB) versie 5.2.¹²

Een kaart met de locaties van de uitgevoerde boringen is opgenomen in Bijlage 2: Locatie boringen. De bijbehorende boorstaten zijn weergegeven in Bijlage 3: Boorstaten.

⁸ SIKB 2018

⁹ Tol et al. 2012

¹⁰ Eén van de auteurs.

¹¹ Gezien de geringe hoogteverschillen op het AHN4 en het open karakter van het terrein werd een GPS-inmeting niet noodzakelijk geacht.

¹² Bosch 2008

4.2 Bodemopbouw

In vier van de vijf boringen (boring 2 t/m 5) bestond de geroerde bovenlaag uit één of meer (recente) akker- of teellagen. Deze akkerlaag reikte tot een diepte van 35 tot 55 cm beneden maaiveld. In de andere boring (boring 1) werd in de eerste halve meter opgebracht zand aangetroffen. Daaronder werd vermoedelijk nog een restant van een oude akkerlaag waargenomen. Onder de humeuze akkerlaag bevond zich in vier boringen een roestige zandlaag. Vanuit de bovenliggende humeuze akkerlaag of Ap-horizont zal dit zijn ingespoeld. Of dit is ingespoeld vanuit de (sub)recente akkerlaag of al (deels) veel eerder vanuit een oude podzolbodem is onduidelijk. Twee van de vijf boorprofielen betreffen zogenoemde AC-profielen, de andere drie lijken deels intacte podzolprofielen te (kunnen) zijn. De bodemopbouw kwam in grote lijnen overeen met hetgeen verwacht werd uit het bureauonderzoek; akkerlagen op dekzanden.

Afbeelding 4.2: Boring 2 (A-B-C-horizonten)

Afbeelding 4.3: Boring 3 (AC-profiel)

4.3 Archeologie

Er zijn tijdens het booronderzoek geen archeologische indicatoren en/of vondsten waargenomen, noch werd er een archeologische laag, anders dan de akkerlaag in de top, aangetroffen. Hoewel dit onderzoek niet ter opsporing van archeologische indicatoren was, is hier wel met een behoorlijke dichtheid geboord (28 b/ha) waardoor bij de aanwezigheid van een archeologische vindplaats van enige omvang of dichtheid, archeologische indicatoren verwacht hadden kunnen worden.

5 Evaluatie en advies

5.1 Samenvatting en conclusie

In opdracht van Buro Stedenbouw is door Greenhouse Advies voorliggend archeologisch onderzoek opgesteld voor het plangebied Spoorslag te Rijssen. Het onderzoek heeft bestaan uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek. Aanleiding voor het onderzoek is een beoogde functiewijziging in het bestemmingsplan om vervolgens te komen tot realisatie van woningbouw.

Op basis van het bureauonderzoek kan worden gesteld dat voor het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting geldt voor alle archeologische perioden vanwege de ligging op of nabij oude stuwwalafzettingen en gordeldekzanden. Mogelijk is een oud sporenniveau afgedekt door een esdek. Er kunnen archeologische waarden verwacht worden in de vorm van restanten van verspreide (periodieke) bewoning en vormen van landgebruik, van greppel tot graf.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat twee van de vijf boorprofielen bestaan uit zogenoemde AC-profielen, de andere drie lijken deels intacte podzolprofielen te (kunnen) zijn. De bodemopbouw kwam in grote lijnen overeen met hetgeen verwacht werd uit het bureauonderzoek; akkerlagen op dekzanden. Er zijn tijdens het booronderzoek geen archeologische indicatoren en/of vondsten waargenomen, noch werd er een archeologische laag, anders dan de akkerlaag in de top, aangetroffen.

5.2 Advies

Op basis van het uitgevoerde archeologische onderzoek wordt geadviseerd aan het plangebied een lage archeologische verwachting of een Waarde – Archeologie laag, toe te bedelen in het bestemmingsplan.

De kans dat binnen dit plangebied en tijdens de realisatie van het beoogde ruimtelijke plan archeologische waarden worden aangetroffen of verstoord, wordt hier laag geacht. Hoewel er redelijk kansrijke gronden werden waargenomen tijdens het booronderzoek, werden er geen archeologische indicatoren aangetroffen.

In het verlengde daarvan wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd ter verkrijging van een vergunning voor de realisatie van de woningbouw (Omgevingsvergunning).

Bovendien geldt ter plaatse van het plangebied volgens de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart een onderzoeksverplichting bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal 2.500 m².

Indien tijdens toekomstige bodemingrepen toch archeologische resten worden aangetroffen, dient hiervan altijd direct melding gemaakt te worden bij de bevoegde overheid in het kader van de wettelijke meldingsplicht conform de Erfgoedwet. Ook in vooraf vrijgegeven gronden. Dit kan via de gemeente.

Procedure

Dit rapport en bovenstaand advies is zoals gebruikelijk ter beoordeling voorgelegd aan de bevoegde overheid, de gemeente Rijssen-Holten. Deze beslist immers over de aard en invulling van eventuele vervolgstappen. Deze heeft ingestemd met het advies waarop dit rapport definitief is gemaakt.¹³

¹³ Beoordeeld door E. Kaptijn (regio-archeoloog bij Het Oversticht) d.d., 15-11-2023

Literatuur en bronnen

Literatuur

Bosch, J..H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1; Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2*. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A. Deltares, Utrecht.

Centraal College van Deskundigen, 2018. *BRL SIKB 4000 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1*. SIKB, Gouda.

Geertsema, D.E., 2023. *Plan van Aanpak ten behoeve van archeologisch onderzoek Spoorslag te Rijssen*. Greenhouse Advies bv, Huissen.

Stiboka, 2014. *Toelichting op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek, versie 2.0*. SIKB, Gouda.

Databases/kaartmateriaal

Alterra, 2014. *BRO Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (Atom)*. Wageningen Environmental Research (Alterra), Wageningen.

Alterra, 2017. *BRO Geomorfologische kaart 1:50.000 (Atom)*. Wageningen Environmental Research (Alterra), Wageningen.

- Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Rijssen-Holten
- Archis3 (AMK, onderzoeksmeldingen en vondstlocaties)
- Kadaster – KLIC

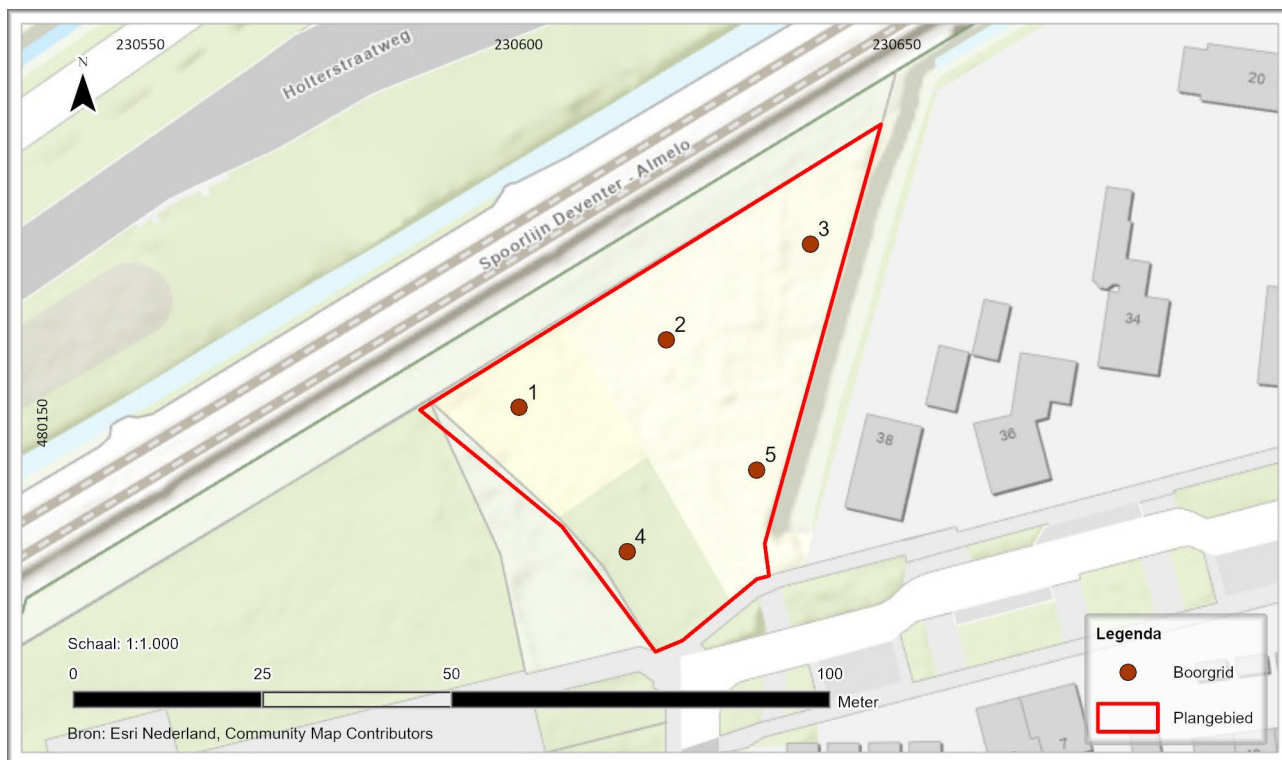
Websites

www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
www.bodemloket.nl
www.dinoloket.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.topotijdreis.nl

Bijlage 1: Overzicht archeologische perioden

(deel-/sub)Periode	Afkorting	Alternatieve naam	Begin	Eind
Nieuwe Tijd				
Nieuwe Tijd C	NTC	Late Nieuwe Tijd	1850 n.Chr.	heden
Nieuwe Tijd B	NTB	Midden-Nieuwe Tijd	1650 n.Chr.	1850 n.Chr.
Nieuwe Tijd A	NTA	Vroege Nieuwe Tijd	1500 n.Chr.	1650 n.Chr.
Middeleeuwen				
Late Middeleeuwen B	LMEB	Late Middeleeuwen	1250 n.Chr.	1500 n.Chr.
Late Middeleeuwen A	LMEA	Volle Middeleeuwen	1050 n.Chr.	1250 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen D	VMED	Ottoonse Tijd	900 n.Chr.	1050 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen C	VMEC	Karolingische Tijd	725 n.Chr.	900 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen B	VMEB	Merovingische Tijd	525 n.Chr.	725 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen A	VMEA	Merovingische Tijd	450 n.Chr.	525 n.Chr.
Romeinse Tijd				
Laat-Romeinse Tijd B	ROMLB		350 n.Chr.	450 n.Chr.
Laat-Romeinse Tijd A	ROMLA		270 n.Chr.	350 n.Chr.
Midden-Romeinse Tijd B	ROMMB		150 n.Chr.	270 n.Chr.
Midden-Romeinse Tijd A	ROMMA		70 n.Chr.	150 n.Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd B	ROMVB		25 n.Chr.	70 n.Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd A	ROMVA		12 v.Chr.	25 n.Chr.
IJzertijd				
Late IJzertijd	IJZL		250 v.Chr.	12 v.Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM		500 v.Chr.	250 v.Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV		800 v.Chr.	500 v.Chr.
Bronstijd				
Late Bronstijd	BRONSL		1100 v.Chr.	800 v.Chr.
Midden-Bronstijd B	BRONSMB		1500 v.Chr.	1100 v.Chr.
Midden-Bronstijd A	BRONSMA		1800 v.Chr.	1500 v.Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV		2000 v.Chr.	1800 v.Chr.
Neolithicum				
Laat-Neolithicum B	NEOLB		2450 v.Chr.	2000 v.Chr.
Laat-Neolithicum A	NEOLA		2850 v.Chr.	2450 v.Chr.
Midden-Neolithicum B	NEOMB		3400 v.Chr.	2850 v.Chr.
Midden-Neolithicum A	NEOMA		4200 v.Chr.	3400 v.Chr.
Vroeg-Neolithicum B	NEOVb		4900 v.Chr.	4200 v.Chr.
Vroeg-Neolithicum A	NEOVA		5300 v.Chr.	4900 v.Chr.
Mesolithicum				
Laat-Mesolithicum	MESOL		6450 v.Chr.	4900 v.Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM		7100 v.Chr.	6450 v.Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV		8800 v.Chr.	7100 v.Chr.
Paleolithicum				
Laat-Paleolithicum B	PALEOLB		18.000 BP	8.800 v.Chr.
Laat-Paleolithicum A	PALEOLA		35.000 BP	18.000 BP
Midden-Paleolithicum	PALEOM		300.000 BP	35.000 BP
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV		-	300.000 BP

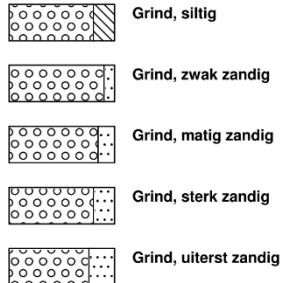
Bijlage 2: Locatie boringen

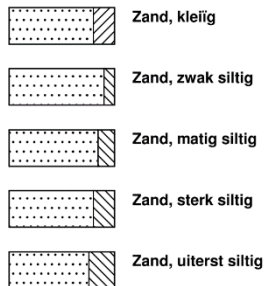
Bijlage 3: Boorstaten

Legenda (conform NEN 5104)

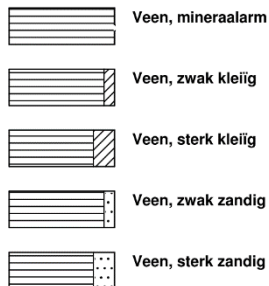
grind

zand

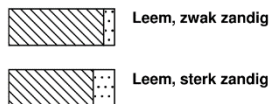
veen

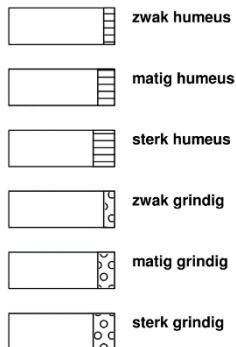
klei

leem

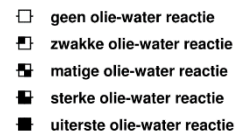
overige toevoegingen

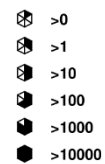
geur

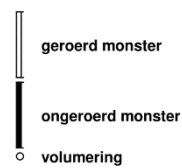
olie

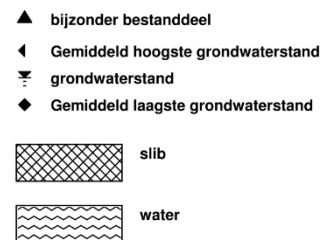
p.i.d.-waarde

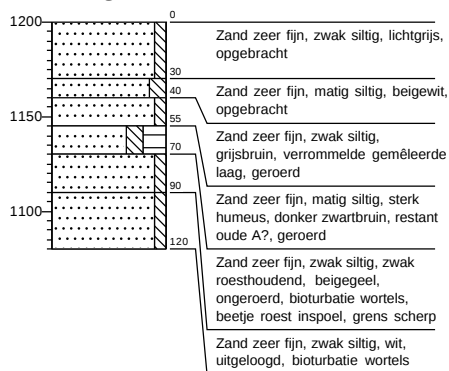
monsters

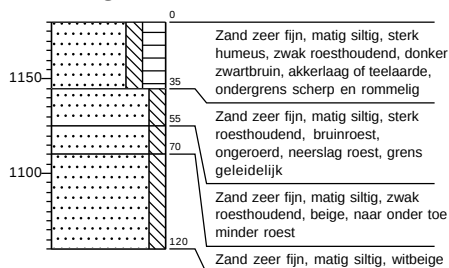
overig

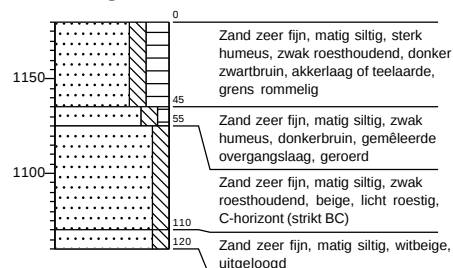
Boring 01

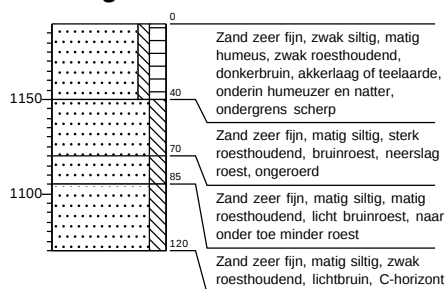
Boring 02

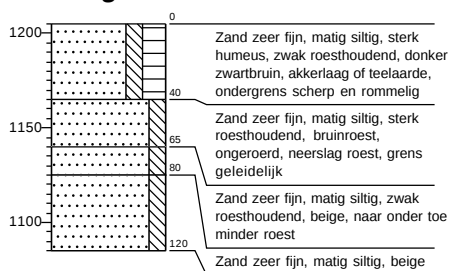
Boring 03

Boring 04

Boring 05

Bijlage 4: Foto's boringen

Boringen die niet eerder staan afgebeeld in het rapport

Boring 1

Boring 4

Boring 5